

Potřeba na začátku naformátovat...

Dejiny Etiky

- Aristoteles
 - Doplnit z minulého roku
- Sokrates
 - Poznej sam sebe
 - Zakladal rozhovor s Athenskými občany - přivedl je k myšlence, že nic neví. Poznání sebe sama
 - Etický intelektualismus - daimonion - svědomí, říká nám, co máme dělat - nikdo nekona zlo, když ví, co je dobro - automaticky dobro kona
 - Člověk pro Sokrata není špatný, ale když se chová špatně, tak pouze nepoznal co je dobro
- Platon
 - Měl ideu dobra
 - Nejvyšším dobrem je, když se odpoutáme od tělnosti - vrchol žití
 - Ke štěstí vede mravně dobrý život
 - Mravně dobré žití se týká toho, že přemyslíme - vynechává tělnost - smyslové potěšky
 - Reaguje na teorii vycházející z teorie dobra - v celé státu by měl stát moudrý člověk - fylosóf
 - Rozumnost - přemyslet do hloubky, moudrý člověk je skromný a rozvážný
 - Statečnost - nejenom fyzická, ale psychická - "Žít znamená bojovat", bojujeme s nepřítelí života
 - Uměřenost - všeho s mírou, ovládám svoji povíznost, a nejsem asketa
 - Spravedlnost - všichni lidé jsou si rovni
- Aristoteles
 - Ethika Nikomachova
 - Nikomachos - syn aristotela, obsahuje etické názory
 - Byl k protikladu k Platonovi
 - Etika dobra
 - Říká, že dobrý, šťastný život spočívá v tom, že dokážu být rozumný - rozum zvíťazí
 - Důležité je to, že dobře praktikuji v životě
 - Lide se nerodí ani dobří, ani zlí
 - Záleží na výchově
 - Vždycky má člověk možnost volby - člověk je zodpovědný za své činy
- Stoikové
 - Stoa = sloup - vyučovali u sloupů
 - Člověk, aby byl šťastný, je potřeba, aby žil v souladu s Přírodou = celý svět
 - Zkoumali, co je přirozenost člověka
 - Každý člověk je rozumná bytost
 - Bojujeme proti všem emocím a afektům = zlosti, protože afekty zastíní náš rozum
 - Ovládat se, když se budeme ovládat, dosáhneme stavu apatheia = apaticky, je nám všechno jedno - tím dosáhneme vnitřního klidu
 - Lhostejnými hodnotami je třeba otázka majetku a chudoby, zdraví a nemoc, život a smrt
 - Když člověk nemůže žít dobře, tak je lepší si zvolit smrt - spáchat sebevraždu - otázka euthanasie
- Epikurejská škola

- Skola antického hedonismu - odvozeno z hedone = slast, pozitek
- Meli skolu na zahrade, obehnanou vysokou zdi
- Vsechno zamereno na pozitek
- Smyslem naseho zivota je dosahnout Slasti = stav duchovni, clovek se vyhyba strastem - neciti v dusi bolest, neklid v dusi
 - Za kazdych okolnosti si zachovam strizlivy usudek, vzducky sem svobodny a mam moznost volit, jsem harmonicka osoba
- Kdyz budu rozjimāt, dosahnu klidu ducha = ataraxie
- Jejich heslo: Zij skryte - zit stranou verejnosti

Dějiny etiky - Ježíš Kristus

- Morálka Lásky
- Všechno co, Ježíš Kristus pronesl, je zaznamenáno v Evangelích
- Láska, víra v jednoho Boha, žít podle desatera, úcta, solidarita s ostatními, vzájemná pomoc
- Bylo založeno na myšlence, že všichni si jsou rovni
- Neodporovat zlu násilí - Petr Chelčický, pak Tolstoj
- Opuštění, Láska k nepřítelům
- Desatero
 - Původně obsaženo ve starém zákoně – 2. kniha Mojžíšova
 - Příkazy, které Bůh dal lidem, jak se mají chovat
 - Bůh je předal Mojžíšovi na hoře Sinaj, jednou zničeno, pak obnoveno
 - Etické minimum, jak se mají lidé chovat
 - Příkázání se týkají, toho, jaký mají mít lidé vztah k Bohu a jak se mají k sobě chovat
 - Podstatou je nečinit zlo, ale snažit se toho vyvarovat a naplnit to dobrem
 - Nejdůležitější Miluj svého bližního, jako sám sebe.
 - Psáno oznamovacím způsobem oznamovacího způsobu budoucího času
 - >> změnilo se chápání pojetí času – na lineární pojetí času
 - Můj život dostává smysl – žiji pro něco, co bude v budoucnosti – lepší budoucnost
 - Člověk se má vyvíjet – zlepšuje sám sebe

Moderní etické teorie

- Machiavellismus
 - Název od italského renesančního politika Nikola Machiavelli
 - Autor knihy Vladař
 - Píše o tom, jaký má být vládce, aby si udržel moc
 - Člověk by neměl přihlížet k morálce, ale měl by mít v hlavě pouze svůj cíl: „Účel světí prostředky“
 - Jedná účelově – podle toho, jak si sám vyloží etické prostředky
- Egoistický hédonismus
 - Částečně vychází z řeckých hédonismů – vlastní požitek je mi nadevše
- Etilitaristická morálka
 - Z latinského utilis – užitečný
 - Mravně je pro ně dobré, to co je prospěšné, užitečné po co největší počet lidí
 - O morálnosti každého činu rozhodují až následky
 - Nemyslí na to, že to může zničit životní prostředí
- Komunistická morálka
 - Karel Marx, Bedřich Engels

- Závislé na tom, kdo vyrábí a kdo vlastní prostředky
- Společenský vývoj ovlivňují ekonomické vztahy, ve společnosti jsou třídy, které vyrábějí výrobní prostředky – dělníci (proletariát), pak lidé co vlastní prostředky – kapitalisté. Protože kapitalisté vykořisťují dělníky, vzbouří se, dojde k třídnímu boji, nastolí se komunismus – vznikne beztřídní společnost = všichni lidé si budou rovni, založeno na existenci společného majetku (vlastnictví)
- Pro všechny lidi by měli zajistit stejné životní podmínky, lidé by měli pracovat pro blaho společnosti – komunistický člověk by měl být nesobecký, obětavý, pracovitý
- Kolektiv je více než jedinec
- Popírá individuální odlišnost
- DOPLNIT – bluescreen

Referáty

Dobro a zlo

- Dobro je vše, co člověka uspokojuje a co je žádoucí, vše co je dokonalé
- Zlo je vše, co škodí, co nás zraňuje, vše čemu něco chybí – není úplné/dokonalé
- Dobro je vše, co odpovídá mravnímu ideálu a co není v rozporu se svědomím
- Zlo
 - Metafyzické – duchovní
 - Fyzické - Vše co odporuje mravnímu ideálu – porušuje moji svobodu

Svoboda

- Stav bytosti, která jedná ze své vlastní vůle nezávisle na nějakém vnějším donucení
- svoboda každého člověka, končí tam, kde začíná svoboda druhého člověka
- absolutní svoboda by vedla k zániku
- podstata spočívá ve svobodné volbě
- svoboda vnitřní – osvobození od něčeho (od závislosti) spočívá na svobodné volbě
- svoboda vnější – od něčeho, od nějakého vnějšího nátlaku – musí být nějak omezena
- svědomí – pevnost vůči mravním ideálům, které ctíme
 - na venek se projevuje výčitky

Láska

- láska je jedna z lidských vášní – může být i nebezpečná
- lásce dávali v dějinách různá jména: eros, neboli amor = smyslová láska, sexuální spojení
 - sorge = rodinná láska
 - filia = přátelská láska
 - agape = duchovní láska
 - dilectio = láska ve smyslu chtění, ale ovládám svoje vášně
 - charitas = láska ve smyslu úcta – někoho si vážím
- omyly nebo pravdy v pojmání lásky – subjektivní pohled
 - láska prochází žaludkem
 - láska je trvalé citové pouto
 - láska se pozná podle silných sexuálních prožitků
 - láska je umění připoutat druhého k sobě na celý život
 - abys byl milován, miluj
 - kdo opravdu miluje je věrný

Pravda a lež

- pravda je shoda našeho poznání se skutečností

Náboženství – Doplnit

- religio – podle slova uzel – když stavěli mosty – stavitel mostu mohl promlouvat s bohy = při přechodu přes most se musel k bohům přimlouvat kněz
 - o cicero se domníval, že religio znamená Něco pečlivě hádat, brát na něco ohled
 - o nebo původ ve slově religate = propojit.
- Viditelný svět se světem neviditelným, svět je vykládán na základě víry, náboženství dává neviditelným věcem viditelnou podobu
- UŽÍVAJÍ SYMBOLY: posvátná zvířata, posvátné rostliny, používání omamných látek – mají vyvolat pocit úcty
- Religionistika – věda o stvítě náboženství
- Více než 80% lidí se hlásí k nějakému náboženskému systému
- Systém náboženství
 - o Náboženství přírodní/ústní
 - Neexistují posvátné knihy, ve kterých by bylo zaznamenáno, co se děje
 - Předávány ústní formou
 - Svět je vyložen jako součást přírody
 - Animismus
 - Fetišismus
 - Totemismus
 - magismus
 - o Náboženství literárně fixovaná
 - Jsou fixovaná na náboženské knihy
 - Dělení:
 - Mystická
 - o Orientovaná na vnitřní prožitek – vnitřně se sjednotit s Bohem
 - Mudrcá
 - o Čínská náboženství, prakticky založená kladou důraz na etiku
 - Prorocká
 - o Nachází se zde osoba proroka (prostředník mezi bohem a lidmi), kladou důraz na to, aby se člověk podřídil příkazům boha, bůh je něco co nás přesahuje
 - o Islám, Křesťanství a judaismus

Přírodní náboženství

Animismus – svět duchů, anime = duše; víra v duchy našich předků. Vše co nás obklopuje je oduševnělé (i neživé předměty). Přírodu obývají dobří a zlí duchové – těm je potřeba předcházet, přinášet oběti atd...

Fetišismus – fetio = uměle vyrobený, lidé věří v nadpřirozené schopnosti umělých předmětů (drápy...)

Totemismus – totem – příbuzenství, vše je o příbuzenství mezi objekty, lidmi. Přebírání jmen. Bobr = symbol hojnosti.

Magismus – magea = kouzelnictví, čarodějnictví. Člověk se neobrací na vyšší svět, ale snaží se ovlivnit vše, co se děje kolem něj. Kult Voodoo

Dodnes se udrželi v Africe, Indonésii, Oceánii, střední Austrálii.

Starší slované – bůh Perun atd

Základní podoby náboženství

Teos - bůh

Polyteismus – více božské náboženství, většinou přírodní náboženství, starověký Egypt, Babylon → většinou přírodní síly.

Monoteismus – pouze jeden bůh – judaismus, křesťanství, islám

Panteismus – spojeno s přírodou, vše má svého boha

Ateismus – popírá existenci boha (bohů)

Judaismus

Vychází z hebrejské bible (tóra – přibližně starý zákon), potomci Abraháma. Usadili se v Kenaánu (dnešní Izrael) vzniklo asi 2000 před naším letopočtem.

Vydali se do Egypta za úrodnou půdou → kde se dostali do otroctví. Později byli Mojžíšem vyvedeni z otroctví od země zaslíbené – Kenaánu. Během putování dostali desky desatera.

Rabíni – odpovídají za dodržování zásad judaismu.

Dvě posvátné knihy – Talmud (vysvětluje židovské zákony, jak jim rozumět) a Tóra - Pentateuch (5 knih Mojžíšových) + proroci (předpovídali vykupitele) + spisy (modrosti, vyprávění) + legendy

Kabala – mystický dokument, Bůh je vtělen pomocí božských vyzařování (emanace), nauka pro úzký okruh zasvěcených.

Ozdobná skříň na přechovávání svitků v každé synagoze. Dodržování stylu oblékání, jídla (košer). Používají hebrejštinu.

Diaspora (= rozšíření židů) po světě (několik milionů v USA), největší koncentrace v poválce vzniklém Izraeli.

Šabat – 7 den odpočinku (sobota), začíná v pátek po západu Slunce, končí sobotní nocí. Nesmějí pracovat, nesmějí zapalovat vařit, šít, psát, používat peníze, dopravní prostředky...

Obřizka – symbolický akt na znamení smlouvy mezi člověkem a Bohem

Košer – obřadně čisté, košer pokrmy jsou připravené přesně podle tradic. Je zakázáno jíst maso nepřežvýkavců, ryby bez šupin a ploutví. Prověřuje rabín. Na stole nesmí být zároveň masité a mléčné pokrmy.

Chanuka – 8 denní slavnost zasvěcení jeruzalémského chrámu, obdoba křesťanských Vánoc.

Pesach – obdoba křesťanských Velikonoc, připomíná odchod Židů z Egypta. Macesy – nekvašený chléb (plochý).

Počítají rok od založení světa – 2008 = 5769, používají jiný kalendář → jednou za 7 let přidají 1 měsíc.

Sedmiramenný svícen, Davidova hvězda – šesticípá hvězda – dva trojúhelníky – spodní trojúhelník symbolizuje muže, druhý ženu. Vzduch a země – základny. Souhvězdí, pod kterým má přijít Mesiáš.

Křesťanství

Dogma bůh je trojjediný – syn, duch i otec svatý.

Bible:

- Starý zákon
- Nový zákon
 - Čtyři evangelia (Jan, Marek, Matouš, Lukáš)
 - Skutky apoštolů (Jan, Tomáš, Ondřej, Šimon, Matěj,...)
 - Epištoly – listy
 - Zjevení svatého Jana – apokalypsa – hladomor, válka...

Vzniklo v prvním století před naším letopočtem. Kristus = pomazaný.

Navazuje na judaismus, který hlásal příchod mesiáše. Křesťané za mesiáše považují Ježíše Krista.

Ježíš se narodil Marii a Josefovi (tesař) v Betlémě. Herodes - „nechal povraždit všechny narozené chlapce“. Před ním utekly. Potom se vrátili do Nazaretu. Byl pokřtěn Janem Křtitelem v Jordánu ve 30 letech. 40 dní se postil v Poušti (3 ho pokoušel ďábel). Konal zázraky. Vybral si apoštoly.

Poslední večere – lámal apoštolům chleba (jeho tělo) a dával pít víno (jeho krev). Téže noci ho zatklí římsí vojáci. Souzen Pilátem Ponským – ten na něm neshledal vinu, nechtěl si tím dělat problémy. Ukřižován na hoře Golgota. Jeho tělo sejmuto z kříže. Třetího dne byl nanebevzat. 40 dní ze zjevuje apoštolům, ti šíří jeho učení.

První křesťanská obec vznikla v Jeruzalémě. Rozšiřovali se do světa. V Římě pronásledováni (za zavádění nových božstev, kvůli hlásání rovnosti).

V 5. století Došlo ke zrovnoprávnění křesťanství, později se stalo státním náboženstvím.

Rozdíl mezi východní věroukou a západní. V roce 1054 došlo ke schizmatu (rozkołu) → Pravoslavní, římskokatolické náboženství.

1517 – došlo k rozštěpení římskokatolické církve – odštěpení protestantů.

Pravoslaví – Rusko, neuznávají autoritu papeže

Spasení přes Boha nebo individuálně skrze svátosti

Různý počet svátostí dle církve. Základní svátosti jsou společné:

1. Křest – dochází k němu brzy po narození, některé církve uznávají křest pouze v dospělosti
2. Večeře páně (eucharistie) – připomíná poslední večeři Ježíše.
3. Biřmování – potvrzení křtu
4. Pomazání nemocných – duchovní útěcha (posila).
5. Zpověď a pokání
6. Kněžské svěcení – jáhenské, kněžské, biskupské
7. Manželství

Rozdíly mezi katolíky a protestanty:

- Svátosti jsou chápány u protestantů jinak – svěť jen první dvě,
- Katolíci chápou spásu skrze dobré skutky, je pro ně důležitá příslušnost církvi.

Protestanti věří v predestinaci (před určení). (Max Weber - protestanská etika a duch kapitalismu – kapitalismus vyšel z morálky protestantů → když někdo v životě má majetek, tak je to náznak toho, že budu spasen.)

- Protestanti chápou svaté písmo jako jen Bibli. Křesťané se navíc snaží dodržet tradice.
- Kněží protestantů mohou být ženatí.

Islám

Nejmladší světové náboženství (vzniklo v 7. století), nejrychleji rostoucí (počet muslimů je kolem 1 miliardy).

Muslim v překladu znamená do boží vůle odevzdaný.

Proroku Mohamedovi bylo andělem nařízeno, aby sjednotil Araby novým náboženstvím

Uctívá jediného boha Alláha.

Korán

Harith = tradice

Ze začátku si ostatní mysleli, že jde o odnož křesťanství, protože základ je stejný, Islám zná i příběh Ježíše.

Salát – modlitba – 5x denně směrem k Mecce, každý muslim si musí před modlitbou umýt ruce

Ramadán – postní měsíc, kdy od východu do západu Slunce musí každý Muslim vydržet půst od jídla, sexu...

Zakát – almužna

Hádždž – pouť do Mekky – musí minimálně 1 za život se vypravit do Mekky.

Islámské právo Šaría – upřesňuje povinnosti muslima, bankovníctví, běžného života.

Džihád = Svatá válka – „obrana“ islámu

Kába – chrám, kde se má nacházet posvátný kámen (meteorit)

Mohamed byl vyhnán z Mekky a přesídlil se do Mediny (tomuto vyhnání se říká Hidžra)

Umožňuje polygamií – může mít více žen (max 4), ke všem manželkám se musí chovat stejně vroucně → pokud to nedokáže, pak má mít jednu. Velice nerovné postavení ženy.

Šíří se z Arabského poloostrova – dostal se až do Španělska, ale odtud byl vytlačen křesťany, Indie, Egypta.

Po smrti Mohameda došlo k rozdělení na dvě skupiny:

- Šiité – radikální, je jich přibližně 10%, oceňují mučednictví, odmítají veškerou literaturu kromě Koránu.
- Sunité – 90%
- Lidový islám, a další – vymykají se ostatním skupinám, nemusíme naprosto dodržovat slepě Korán.

Něco málo doplnit

Buddhismus

- V Indii se prolínají filozofie a náboženství
- DOPLNIT - kasty a bráhmanské náboženství
- Reinkarnace
 - Stěhování duší
 - Člověk se zrodí v dalším stupni, podle toho, jak se teď chová ve svém životě
 - O převtělení rozhodují moje současné činy
 - = zákon karmy
 - Je založeno na myšlence, že veškeré žití má charakter utrpení
 - Člověk by se měl snažit, aby se vymanil z koloběhu převtělování = Mókša
 - Bráhmani říkají, že člověk tohoto vysvobození může dosáhnout askézí - převtělováním, pak splyneme s bráhman a vysvobodíme se

Vychází z bráhmanského náboženství:

- Džinismus
 - Zakladatelem je Mahávíra (=velký hrdina)
 - Narodil se v bohaté rodině, jeho rodiče patřili k náboženské sektě, dobrovolně vyhladověli a tím zemřeli
 - Založil svoje vlastní náboženské hnutí - Džinismus
 - Prohlásil se za jednoho z Džinů = vykupitelé, kteří se v pravidelných intervalech zjevují na zemi a pomáhají lidem splynout s Bohem a nalézt rovnováhu
 - Měli žít asketický život, zříct se rozkoší, nesmějí lhát, zabíjet nic živého

Budhismus

- Ateistické náboženství
 - Není tu stanoveno, kdo je bůh, ke komu se mají modlit
- Má spíše rysy morálních pravidel - jak správně žít
- Zakladatelem princ Gautama Siddhártha (=ten který dosáhl cíle)

- Později obdržel ještě další jména - Buddha (=probuzený, osvícený)
- Zázračný sen jeho matky, před tím, než se narodil: zdálo se jí, že ji unesli 4 králové, obkroužil ji 3krát slon s lotosovým květem a pravým bokem vešel do jejího lůna
 - Výklad: královna porodí chlapce, který když zůstane doma, stane se vládcem, když opustí dům, tak se stane osvíceným
- Král chtěl mít syna jako vládce, vychovával ho v přepychu a bohatství, ukrýval před ním nemocné a chudé lidi
 - Buddha se s těmito věcmi setkal, spatřil umírajícího starce, uviděl nemocného, uviděl rozkládající mrtvolu
 - Na světě je utrpení, zatímco on žije v přepychu
 - Na vyjíždce spatřil mnicha, který byl vyrovnaný a žil v pokoji
- Rozhodl se, že se vzdá majetku, opustil manželku a syna
- Snažil se najít cestu, jak se dá vymanit z utrpení a bídy světa
- Putoval po světě, snažil se žít asketickým životem - vyhubl na kost, ale nepomohlo mu to
- Usadil se do stínu stromu a řekl si, že toto místo neopustí, než dosáhne osvícení
- Prozřel, stal se osvíceným
- Zjistil 4 vznešené pravdy:
 - Všechno žití je strast
 - Všechna strast má příčinu v žádosti, "žízni"
 - Odstranění této žádosti vede k odstranění utrpení a k přerušení řetězu nových zrození
 - Cestou k tomuto osvobození vede 8 dílná stezka
 - Na konci cesty je ctnost plného soustředění a pravá bdělost
 - Pravá víra, správné myšlení, správné mluvení (správně používat pojmy), správné jednání, správný život, správné snažení, pravá bdělost, plné soustředění
- 5 příkazů, jak správně žít:
 - Nezabíjej živé
 - Neber, co ti nedávají
 - Nemluv nepravdu
 - Nepij opojné nápoje
 - Nebuď necudný
- Buddha hledal tyto pravdy 7 let, potom se stal Osvíceným = Buddhou
- Kázal mezi lidem
- Zemřel v náručí svého oblíbeného žáka, za deště květin
- Ve své původní podobě je v podstatě ateistické náboženství
- V současné době začíná mít rysy církve - Buddha je ctěn jako bůh
- Mezi buddhisty postupně narůstaly spory
- Rozšířil se dál do Asie, na Cejlon, do Barmy
- Nirvána - člověk už se nepotřebuje vrátit na zem
- 3 školy
 - Théraváda - oblast Mongolska a Malajsie, nejstarší
 - Hínajána - prvně stoupenci starších škol, teď se snaží neubližovat živým bytostem

- Mahájána - každý by se měl dosáhnout nejvyšších stupňů a ne jenom kněží - v Číně, Japonsku a Korei
- Dharma - mravní, neviditelný řád světa, lidé jsou součástí

Filozofie staré Číny

- Náboženské představy, které se přeměnily
- Existují 3 dominantní směry:
 - Konfucianismus
 - Taoismus
 - Mohismus
 - + legisté
- Čína je poměrně v izolaci od okolních států, vyvíjela se zvláštním způsobem
- Od 6 století př. n. l. konfucionalismus

Náboženství staré Číny

- Směry filozofie
- Konfucionalismus
 - Název podle člověka Konfucia - v mládí vyučoval doma své žáky - dějinám a slušnému chování
 - Netrapte se tím, že nejsme slavní, nýbrž snažme se, abychom byli hodni slávy
 - Stal se ministrem spravedlnosti, začal zavádět principy spravedlivé vlády - to o čem učil
 - Všichni zločinci se sami rozprchli, a lidé se snažili o slušný život
 - Po zklamání od prince opustil zemi a vdal se úřadu, 13 let putoval po okolních zemích
 - Začal shromažďovat písemnosti a začal je vydávat
 - Do konce života žil zklamaný, že žádný z jeho panovníků nedbá na jeho zásady
 - Náboženský systém, který je už více filozofií
 - Je spjatý hodně s praxí a se státem
 - Zaměřené na formy slušného chování a na normy žití
 - Hlavní knihou: I"TING
 - Konfucius tuto knížku přepracoval a doplnil
 - Jádro knihy tvoří 8: trigramů (3 čáry nad sebou, různě kombinované, přerušované)
 - Symbolizují různé živly anebo energii
 - 3 plné čáry - nebesa, symbol síly
 - Moře - rozkoš, déšť - nebezpečí, oheň - slávy
 - Plné čáry jsou symbolem světla, pohybu, života - Jang (mužský princip)
 - Přerušované - klid, tma a hmotu - Jin (ženský princip)
 - Dodnes se používá jako věštecká kniha
 - Všechno co konfucionismus řekl, jsou hlavně zásady
 - Co sám nechceš, nečiň jiným
 - Člověk by se měl sebevychovávat - když chceš někoho kritizovat, začni u sebe - udělat si pořádek ve svém nitru

- Lidi by se měli naučit správně používat pojmy - člověk by měl zdokonalit svoje myšlení a vědění
- Člověk by měl být upřímný ve vztahu k ostatním lidem, mít sám k sobě úctu, být spravedlivý
- Stejně takto by se měl chovat vládce - měl by jít příkladem
 - Lidem začne být trapné se zachovat jinak
- Kladl důraz na výuku mládeže - vzdělání by mělo být přístupné všem - i ženám
 - Ve výchově by se měli učitelé věnovat slušné chování a mravnost
 - Zdokonalovat své umělecké cítění - hudba, básně, malovat
- Taoismus
 - Zakladatelem je Lao-C'
 - Přezdívalo se mu starý mistr, byl historik ve státním archivu
 - O jeho životě se toho moc neví
 - Víc metafyzický než konfucionalismus - více se tu pracuje s abstraktními pojmy
 - Učení Lao-C'
 - Člověk by se měl snažit skrýt a zůstat bez jména
 - Tao = cesta, rozum, to správně v našem životě
 - Je to prazáklad světa, nemůžeme to uchopit
 - Tao si můžeme jen uvědomit, ale nemůžeme jej plně poznat
 - Měli bychom si ho uvědomit, když budeme žít se zákony světa
 - Základní kniha je Kniha o Cestě a Ctnosti
 - Člověk by měl žít v souladu s Tao
 - Měl by se oprostit, od všeho, co ho odvádí od správné cesty (ne asketizmus), ale všeho s mírou
 - Měl by pozorovat a milovat věci kolem sebe, ale jenom tak, aby ho to nepohltilo a zůstat svobodný a nezávislý, aby dokázal ovládat sám sebe
 - Měl by vést prostý život - neměl by dbát o zisk, o přílišnou chytrost, neměl by být egoista, mít příliš smělá přání
 - Potom se člověk navrátí k dětské prostotě, bude mít v duši mír a pokoj
 - Může postřehnout cestu Tao
 - Vládci by měli panovat bez přemíry slov, neměli by zakazovat a rozkazovat, ale působit svým vzorem
- Mohismus
 - Tvůrcem je filozof Muo Ti
 - Základním mottem je Napomáhat obecnému blahu a bojovat proti zlu - jde o pragmatickou filozofii - dobré je to, co je dobré pro většinu lidí
 - Válka je zlá
 - Hudba a umění je zlá - když se rolník bude věnovat hudbě, tak ho bude odvádět od prospěšného zaměstnání
- Legisté
 - Prosazují detailně rozpracované zákony

Filozofie

- Lidské kladení otázek týkajících se světa okolo nás, našeho postavení v tomto světě, smyslu našeho života
- Filozofie usiluje o vidění celku světa, ve všech souvislostech
- Jedná se o kritické uvažování
- Filozofie pomáhá člověku orientovat se ve světě, v sám sobě, ve společnosti
- Jaké jsou vlastnosti filozofické otázky
 - o Nelze na ni jednoznačně odpovědět
 - Vycházíme z vlastního vidění světa, z vlastních zkušeností
 - o Je nová, obsahuje novost
 - o Bývá i nečekaná
 - o Snaží se nahlížet na svět z více úhlů pohledu
- Slovo filozofie pochází ze slov *filein* + *sofia* – řecké výrazy
 - o V překladu Láska k moudrosti
- Jako první sám sebe nazval filozofem Pythagoras
 - o „Moudrý je jen Bůh, filozof je jen lovcem pravdy“
- Dříve lidé chápali svět prostřednictvím mýtu
 - o Našli tu odpovědi na otázky, které by je mohli trápit – za vše mohou bohové, a kdo se vzbouřil proti bohům, tak ho za to čekal trest
 - o Období Mytické člověk se ničemu nedivil
 - o Mýty pokládají za počátek všeho Chaos
 - Je tu počátek světového řádu = *logu* (od slova *logos*)
- Evropské filozofické myšlení se zrodilo na území antických řeckých městských států, v 7 až 6 před n. l.
 - o Začala se tu rodit demokracie
 - o Lidé byli svobodnější, jejich život byl spjat jen s přežitím, a najednou začali mít volný čas na přemýšlení – mohli se věnovat diskusi, číst knihy...
 - Najednou se začali něčemu divit
 - o Několik vysvětlení zrodu filozofie
 - Filozofie se zrodila z údivu – určitá skupinka lidí se začal divit
 - Zrodila se z pochybování
 - Zrodila se z úzkosti – lidé v mýtu nenacházeli všechny odpovědi
 - o Protože Chaos řeky děsil, tak ho nahradili kosmem (nebo také *logos*)
 - Řád světa, který je vysvětlitelný lidským rozumem
 - o Přemýšlení o něčem, co nás trošku přesahuje
- Auguste Comte
 - o Zakladatel Positivismu – lidé by měli zkoumat věci pozitivní, kde lze ověřit správnost výsledků
 - o Rozlišil 3 stadia vývoje lidské společnosti:
 - Mytické stádium – lidé si nekladou žádné otázky
 - Stádium filozofické/metafyzické – lidé vykládají svět racionálně, pomocí nějakých abstraktních pojmů – až do období, kdy byla filozofie nahrazena vědou

- Vědecké/pozitivní – vysvětlují svět na základě vědeckých postupů
- Základní filozofické disciplíny
 - Aristoteles
 - Teoretická fil.: Fyzika, matematika, metafyzika – vytvářela teoretické pojmy, teoreticky zkoumala přírodu
 - Praktická fil.: Etika, Politika, Poietika (nauka o básnictví) - Jak se má člověk chovat, jak má žít...
 - Ontologie
 - Pochází z řeckého ontos = jsoucí/to co jest
 - Nauka o bytí a jsoucnu
 - Řeší, co je podstatou bytí, podstatou světa
 - Co to znamená bytí? Proč věci existují? Jakým způsobem věci existují? Kde je pravá skutečnost bytí? Co je základem světa?
 - Jsoucno – to co existuje, to co jest, čemu náleží vlastnost bytí
 - Bytí – základní vlastnost jsoucna, skrze niž jest jsoucnem
 - Bytí umožňuje to, aby věci existovaly
 - Metafyzika
 - Název se objevil u Andronika Rhodský – organizoval Aristotelovy spisy
 - = všechny spisy, které pojednávají o přírodě
 - Meta ta fysika = to co je za fyzikou – to co se ukrývá pod povrchem věcí
 - Zabývá se povahou jsoucna
 - Jakou povahu má bytí? Co se skrývá pod povrchem věcí?
 - 3 filozofické směry:
 - Monismus – základem světa je jen jeden princip
 - Materialismus – látka, hmota; duchovno je ovlivňováno hmotou
 - Idealismus – božský duchovní princip
 - Subjektivní – veškeré jsoucno je odvozeno od mého prožívání
 - Objektivní – realita existuje nezávisle na mém vědomí
 - Dualismus – principy jsou většinou protikladné
 - Duše a tělo; dobro a zlo
 - Pluralismus – mnoho, mnozí; vykládá svět na základě mnoha principů, jak lze vysvětlit bytí
 - Nezpochybňuje možnost něco poznat – možnost poznání
 - Gnozeologie (noetika/epistemologie)
 - Pochází z řeckého slova gnósis = poznání; noesis = myšlení; epistéme = rozumění

- Nauka o zákonitostech poznání
- Jak člověk poznává?
 - Empirismus
 - Empirie = zkušenost
 - Člověk poznává ze zkušeností
 - Sensualismus
 - Sensus = smysl, počitek
 - Člověk poznává ze zkušenosti, kterou lze vnímat smysly
 - Racionalismus
 - Racio = rozum
 - Poznáváme na základě rozumu, narodíme se s vrozenými principy, podle kterých poznáváme
- Co to vůbec je poznání?
- Je vůbec možné něco poznat?
 - Realismus
 - Naše poznávání je nezávislé na subjektu (nás samých) a věci jsou takové, jak je vidíme
 - Skepticismus
 - Pochybování o možnostech spolehlivého poznání
 - Agnosticismus
 - Říkají, že objektivní poznání není možné
- Filozofická antropologie
 - Co je člověk? Odkud přicházíme? Kam směřujeme? Jaké je naše místo tady?
- Další filozofické disciplíny:
 - Logika – nauka o správném usuzování
 - Estetika – nauka o krásnu
 - Etika – nauka o morálce
 - Axiologie – nauka o hodnotách – srovnávání hodnot, proměny hodnot

Antická filozofie

- Zrodila se na západním pobřeží malé Asie – obchodní křižovatka, stýkání kultur
- Rozdělení:
- I. Předsokratovská filozofie
 - 6-4století př. n. l.
 - Řeší se tu, co je podstatou světa – podstata bytí
 - II. Klasická filozofie
 - Vystupují zde: Sokrates, Platon, Aristoteles
 - 5-4př n l
 - Nastal obrat směrem k člověku – nastal obrat směrem k člověku
 - III. Helenistická filozofie

- 4př až 6 našeho
- Antická filozofie se rozšířila na západ a začala do sebe absorbovat rysy jiných kultur

Podrobnosti:

- I. Předsokratovská filozofie
 - Přírodní filozofie, hledali podstatu světa hlavně v přírodě
 - Milétská škola
 - Milétos přístavní město a název školy
 - Všichni hledají pralátku – arche – která je základem světa
 - Tato pralátka je nadána vlastním životem – hýbe se a mění svou podobu – hýlozoismus
 - Voda – mění svoje skupenství
 - Thales
 - Procestoval Egypt, nabral zkušenosti, jako první předpověděl přesný termín zatmění slunce, předpověděl existenci medvědího pásma
 - Existuje něco za našimi smysly, o čem můžeme přemýšlet – hydór – voda; tato pralátka je našimi smysly neuchopitelná, má Božkou povahu a sílu a je v ní obsažen duševní princip – vše z ní vzniká a vše do ní zaniká
 - Země je plochá deska na hladině oceánu a vzniká tím zemětřesení – první vědecká hypotéza
 - Podle antické tradice dostal 3 otázky: Co je nejobtížnější ze všech věcí – znát sebe sama. Co je nesnadnější – poradit druhým. Co je to bůh – bůh je to, co nemá počátek ani konec.
 - Anaximandros
 - Hledal pralátku – aperion – cosi neurčitého, neomezeného, které se tady ve světě projevuje „určitem“
 - Můžeme to pozorovat ve formě něčeho chladného nebo teplého, anebo suchého a vlhkého
 - Všechny věci existují v protikladu
 - Představoval si, že země se volně vznáší v prostoru
 - Země byla postupně v kapalném stavu, dříve byl život ve vodě a vysoušením přešla zvířata na souš – náznaky evoluční teorie
 - Anaxumenés
 - Zjednodušil učení Anaximandra, konkretizoval aperion – je to neurčitý, neomezený vzduch – apeiros apér – je nekonečný, všechno tady vzniká zřetřováním nebo zhušťováním vzduchu
 - DOPLNIT podělí 16.3.2009
- 3. Elejská škola

- Zenon
 - Žák Planenida
 - Dokazoval existenci pohybu Aporiemi (zdánlivě protismyslné tvrzení)
 - Zakladatel dialektiky (umění dokazovat něco pomocí argumentů a protiargumentů/vše se vyvíjí bojem protikladných sil)
 - Achilles a želva
 - Nikdy nedohoní želvu, které dal náskok – když se Achilles umístí na místo, kde byla želva, tak želva je někde jinde
 - Půlení
 - Polovina z poloviny a z toho polovina z poloviny – nikdy to nebude 0, takže se bude půlit do nekonečna
 - Letící šíp
 - Když pozorujeme letící šíp, tak se nachází na určitém místě – v kratičkém okamžiku je v klidu – takže je stále v klidu
 - Snažil se používat argumenty a protiargumenty na vyvrácení/potvrzení nějakého argumentu
- 4. Hérakleitos
 - Pocházel z Efesu
 - Přezdívaný jako temný filozof – jeho myšlenkám nikdo nerozuměl
 - Pohrdal lidmi, nesnášel dav lidí a demokracii
 - Odešel do hor a živil se rostlinami – byl to první poustevník na evropském kontinentu
 - Pohyb existuje a všechno se vyvíjí
 - Vše je neustále v pohybu, jedna kvalita se přeměňuje v jinou
 - „Nelze vstoupit dvakrát do téže řeky.“
 - „Vše plyne, nic netrvá.“
 - Lidé by se měli tímto zákonem řídit, řád poznáme jedině vnitřně – rovnováha je dočasná
 - Vyzdvihoval boj – časem to bylo zneužito Niezschem, nacisty...
 - Hledal pralátku, základ tohoto světa – Oheň – ve významu energie
 - Všechno na tomto světě vzniká vzplanutím a uhasínáním ohně
 - „Svět je věčně planoucím ohněm, rozněcujícím se podle míry a hasnoucím podle míry.“
 - Mírou je myšlen světový zákon – boj protikladných sil
 - Když pomine napětí, tak zavládne u člověka klid = smrt
- 5. Antičtí atomisté
 - Leukippos

- Zákon kauzality: Neexistuje náhoda a všechno má svou příčinu „Ani jedna věc nevzniká bez příčiny, ale vše vzniká z nějakého důvodu a nutnosti.“
- Démokritos z Abdéry
 - Zdědil majetek a cestoval – Indie, Persie, Egypt
 - Dosáhl encyklopedických znalostí (studoval lékařství, hudbu, fyziku, astronomii, geografii)
 - Tvrdil, že existuje bytí, ale existuje i nebytí
 - Bytí je tvořeno atomy (ze slova atomos = nedělitelný)
 - Atomy jsou nedělitelné, neměnné (věčné), je jich nekonečně mnoho, jsou z téže látky. Pouhým okem je nevidíme kvůli jejich malým rozměrům, ale můžeme je postihnout rozumem. Věčně se pohybují - ze srážek atomů vznikají shluky - velký shluk atomů z téže látky můžeme vidět okem.
 - Atomy se pohybují po předem stanovených drahách - neexistuje náhoda
 - Jsou různé věci - velikost, váha, barva...
 - primární vlastnosti - tíže, hustoty, tvrdosti - ty má věc sama o sobě
 - sekundární vlastnosti - subjektivní, ale na kterých se lidé dohodli - chuť, vůně, zvuk - prostě všechny ostatní vlastnosti
 - Tyto pojmy zavedeny až empirikové v 17 století
 - Nebytí
 - Říkal, že nebytí neexistuje
 - Existuje prázdný prostor, ve kterém se pohybují atomy, a sem se přelévají tyto atomy
 - Etické myšlenky
 - Člověk může dosáhnout stavu blaženosti - ataraxiá
 - K tomuto stavu vede, když budeme pohrdat smyslovými prožitky a budeme používat rozum
- 6. Mladší fyzikové
 - Odkaz k Mílétské škole
 - Hledali pralátku světa
 - Anaxagorás
 - Narodil se v malé Asii, ale jako první přivedl filosofii do Athén
 - Jako první se snažil vysvětlit jevy na obloze přírodně, ale ne nábožensky - slunce je žhoucí kamenná masa
 - Byl proti němu vedený proces - nařkli ho z bezbožnosti a odsoudili ho k trestu smrti - uprchl pryč z Athén a do konce života žil v exilu
 - Jeho přítel byl státník Periklés

- Podstatu světa tvoří zárodky, neboli semena věcí + kosmický duch - nús.
 - Zárodků je neomezeně mnoho, jsou z různých látek a ty se různě mísí a vytváří věci
 - Kosmický duch Nús - poprvé zavedl abstraktní princip
 - Je myslící, všemohoucí, neosobní, není s ničím smíšený - je nejčistší a nejjemnější ze všech věcí; a díky němu je tady řád ve světě
 - "Je prvním hybatelem" - pouze stvořil věci, ale dál už do nich nezasahuje
- Empedoklés
 - Narodil se na Sicílii, byl státník, lékař, učil náboženství
 - Myslel si o sobě, že je bůh - aby to dokázal, tak chtěl zemřít tak, aby po něm nezůstali žádné pozůstatky - vrhnout se do vulkánu, ale vulkán vyvrhl zpátky jeho střevíc
 - Eklektik
 - Člověk, který si vezme ze všech myšlenek jen něco a ty dá dohromady
 - Hledal pralátku - 4 živly kořeny všeho - oheň, voda, země a vzduch + rozpohybovává je láska a nenávisť
 - Oheň - od Herákleita, Voda od Tháleta, Vzduch od Anaximenése, a Zem od Elejských
 - Už není hylozoista
 - Živly se už nepohybují samy od sebe, ale kvůli lásce a nenávisti
 - Předchůdce evoluční teorie v biologii - prvně vznikly nižší organismy, pak vyšší a pak člověk
 - Nejdříve existovali hermafroditi, a později se oddělili 2 samostatné bytosti s odděleným pohlavím

II. KLASICKÁ FILOSOFIE mega nadpis

- Od 5 do 4 století př. n. l.
- Nastal antropologický obrat - začínají zkoumat člověka a zabývají se poznáním lidského
- Centrem filosofie se staly Athény - období řecko-perských válek, po kterých nastal blahobyt - to vedlo ke zkažení morálky
- Velký význam se začal připisovat řečnictví a demokracie, lidé se víc vzdělávají